

Patrycja HĄBEK, Radosław WOLNIAK
Instytut Inżynierii Produkcji
Politechnika Śląska

SPRAWOZDAWCZOŚĆ W ZAKRESIE SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE – OCENA STANU OBECNEGO¹

Streszczenie. W artykule została poruszona problematyka sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie społecznej odpowiedzialności (ang. Corporate Social Responsibility – CSR). W pierwszej części artykułu autorzy odnieśli się do roli polityki rządowej w omawianym obszarze, uwzględniając zarówno uregulowania prawne, jak i dobrowolne inicjatywy. Podsumowaniem części pierwszej jest charakterystyka czterech modeli polityki rządowej wspierającej rozwój raportowania CSR. W części drugiej artykułu przedstawiono stan obecny krajowych praktyk w ramach raportowania CSR. Wyniki analiz odniesiono do doświadczeń wybranych krajów Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: CSR, raportowanie kwestii zrównoważonego rozwoju, polityka rządowa, kraje Unii Europejskiej.

SUSTAINABILITY REPORTING IN POLAND. ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE

Summary. This paper discusses issues related to the topic of corporate social responsibility (CSR) reporting. In the first part the authors refer to the role of government policy in this area considering both regulation and voluntary initiatives. The summary of the first part is the characteristics of the four models of government policies supporting the development of CSR reporting. In the second part of the paper the current state of national practices related to CSR reporting is presented. The analysis results are referred to the experience of selected European Union countries.

Keywords: CSR, sustainability reporting, government policy, European Union countries.

¹ Niniejszy artykuł powstał w ramach realizacji projektu badawczego finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2011/03/B/HS4/01790.

1. Wstęp

Raportowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) staje się istotnym i dynamicznie rozwijającym się zjawiskiem w skali światowej. Podejmując próbę zdefiniowania sprawozdawczości CSR, zasadne jest w pierwszej kolejności odnieść się do samej koncepcji CSR. Jej założeniem jest dobrowolne poszanowanie wartości ekologicznych i społecznych w podejmowaniu decyzji biznesowych przy jednoczesnym uwzględnianiu oczekiwań interesariuszy przedsiębiorstwa. Sprawozdawczość CSR natomiast oznacza praktykę dostarczania informacji zewnętrznym i wewnętrznym interesariuszom na temat osiągniętych przez przedsiębiorstwo wyników w wymiarze ekonomicznym, środowiskowym i społecznym.

Obecne zwiększenie liczby przedsiębiorstw raportujących dane dotyczące CSR jest powodowane wieloma czynnikami, z włączeniem w to presji interesariuszy, kryzysu gospodarczego, rosnącej świadomości znaczenia problematyki zrównoważonego rozwoju oraz pojawiania się coraz to nowych wymagań dotyczących sprawozdawczości przedsiębiorstw, inicjowanych przez rządy poszczególnych krajów oraz giełdy papierów wartościowych. Badania przeprowadzone w 2013 roku [1] w 45 krajach wskazują na istnienie 180 krajowych polityk i inicjatyw związanych ze sprawozdawczością CSR, z czego 72% ma charakter obligatoryjny. Kraje Unii Europejskiej należą do czołówki państw o największej przedsiębiorstw liczbie raportujących w tym obszarze [2]. Dowodem zaangażowania Komisji Europejskiej w problematykę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i praktyk związanych z raportowaniem wyników jest m.in. opublikowana przez nią w kwietniu 2013 roku propozycja nowelizacji dyrektywy UE odnoszącej się do rachunkowości (Czwarta i Siódma Dyrektywa, odpowiednio 78/660/EWG i 83/349/EWG). Wniosek legislacyjny dotyczy raportowania danych pozafinansowych przedsiębiorstw w ramach ich odpowiedzialności społecznej, środowiskowej oraz związanej z ładem organizacyjnym [3]. Zaostrzenie wymogów ujawniania danych pozafinansowych jest przewidziane dla wszystkich dużych europejskich przedsiębiorstw. Jeżeli wniosek ten zostanie oficjalnie zatwierdzony, państwa członkowskie będą zobowiązane do transpozycji nowelizacji do prawa krajowego w ciągu dwóch lat. Z uwagi na powyższe fakty określenie stanu obecnego sprawozdawczości CSR przedsiębiorstw w Polsce wydaje się potrzebne i poznawczo atrakcyjne.

Raporty będące wynikiem procesu ujawniania danych odnoszących się do społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw są publikowane zazwyczaj pod różnymi nazwami [4], takimi jak np. *sustainability report*, *triple bottom line report*, *corporate responsibility report*, *ESG (environmental, social, governance) report*. W Polskiej nomenklaturze przyjęły się określenia raport społeczny, raport CSR (ang. Corporate Social Responsibility), raport zrównoważonego rozwoju.

Celem artykułu jest analiza oraz przedstawienie tematyki raportowania CSR przedsiębiorstw w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem uregulowań prawnych i pozostałych inicjatyw rządowych w tym obszarze jej praktycznego wymiaru. Wyniki przeprowadzonych przez autorów badań zostały odniesione do doświadczeń wybranych krajów Unii Europejskiej.

2. Rola rządu w rozwoju sprawozdawczości CSR

Obecnie obserwujemy tendencję wzrostową w aktywności rządów krajów z całego świata, dotyczącą wprowadzania regulacji w obszarze raportowania CSR [5]. Aktywność ta może się przejawiać na wiele sposobów, np. przez:

- ustanawianie regulacji wprowadzających obowiązek raportowania dla przedsiębiorstw,
- zachęcanie przedsiębiorstw do raportowania (dostarczanie zachęt),
- rządowe poparcie dla wytycznych GRI oraz materialne zachęty do ich przyjęcia/wdrożenia,
- zalecenie/proponowanie korzystania z dobrowolnych wytycznych odnoszących się do opracowywania raportów CSR, np. inicjatywy Global Compact Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNGC), lub wytycznych Global Reporting Initiative-GRI,
- przeniesienie uprawnień regulacyjnych na takie instytucje jak np. giełdy papierów wartościowych [6].

Rządy krajów mogą zachęcać przedsiębiorstwa do raportowania kwestii CSR, wykorzystując w tym celu różnorodne instrumenty oraz ich różne kombinacje. Zgodnie z klasyfikacją Banku Światowego [7] działania rządowe mające na celu doskonalenie raportowania przedsiębiorstw w ramach CSR można pogrupować w pięć kategorii: działania regulacyjne (*mandating*), ułatwiające (*facilitating*), partnerskie (*partnering*), wspierające (*endorsing*), demonstrujące (*demonstrating*). Instrumenty zobowiązujące, nakładające obowiązek, odnoszą się do możliwości prawnego uregulowania wymogu raportowania CSR lub wprowadzania sankcji w przypadku nieujawniania lub ujawniania nieprawdziwych danych z zakresu CSR. Instrumenty ułatwiające to instrumenty wspierające raportowanie CSR przez tworzenie/współtworzenie narzędzi, przewodników raportowania CSR, dobrowolnych programów, a przede wszystkim przez budowę odpowiedniego klimatu, środowiska dla rozwoju odpowiedzialnego biznesu. Rządowe działania partnerskie odnoszą się do bycia partnerem w inicjatywach podejmowanych przez szerokie grono interesariuszy. Działania popierające rządu mają się opierać na wzroście świadomości zagadnień CSR poprzez wyrażanie uznania, wsparcie, uhonorowanie transparentnych przedsiębiorstw (organizacja konkursów, ustanawianie nagród, rozpowszechnianie informacji nt. przodujących firm w raportowaniu oraz inne zachęty). Ostatnia grupa działań odnosi się do demonstrowania przez rząd

i instytucje rządowe dobrego przykładu przez publiczne ujawnianie istotnych danych dotyczących wpływu ich działalności na środowisko i społeczeństwo.

Podejmowane przez rząd lub przy jego współudziale inicjatywy nie zawsze można zakwalifikować do powyżej zaproponowanego podziału, czasami dane przedsięwzięcie może stanowić kombinację powyższych kategorii, tworząc dodatkową grupę, tzw. instrumenty hybrydowe (np. inicjatywy mające na celu doskonalenie raportowania CSR przedsiębiorstw – przewodniki, wytyczne inicjowane, implementowane we współpracy z innymi organizacjami i instytucjami to przykład działań ułatwiających i zarazem partnerskich).

3. Metodyka badań

W celu oceny obecnego stanu sprawozdawczości CSR w Polsce badania zostały podzielone na dwa etapy. W pierwszym etapie analizie poddano krajowe regulacje prawne oraz inicjatywy rządowe wspierające raportowanie CSR przedsiębiorstw. W drugim etapie przeanalizowano raporty CSR, opublikowane w kraju w 2012 roku.

Ze względu na trudność klasyfikacji zidentyfikowanych inicjatyw w ramach pierwszego etapu badań zastosowano odmienny od zaprezentowanego wyżej podział instrumentów polityki rządowej w obszarze raportowania CSR. Zaproponowana przez autorów typologia obejmowała trzy kategorie instrumentów: instrumenty prawne, ekonomiczne oraz instrumenty edukacyjno-promujące. W celu określenia modelu polityki rządowej wspierającej raportowanie CSR w Polsce szukano odpowiedzi na tak postawione pytania:

- czy istnieją krajowe regulacje prawne odnoszące się do raportowania CSR?,
- czy istnieje obowiązek niezależnej weryfikacji publikowanych raportów CSR?,
- czy istnieją krajowe standardy, normy dedykowane raportowaniu CSR przedsiębiorstw?,
- czy istnieją rządowe zachęty, wsparcie finansowe ukierunkowane na rozwój raportowania CSR przedsiębiorstw?,
- czy rząd/instytucje rządowe są zaangażowane w opracowywanie narzędzi wspomagających raportowanie CSR (podręczniki, przewodniki, wytyczne, publikacje informacyjne)?,
- czy w krajowych politykach, strategiach, regulacjach (związanych z tematyką CSR, zrównoważonego rozwoju) można zidentyfikować odwołania do międzynarodowych standardów promujących raportowanie CSR (np. GRI, UN Global Compact)?,
- czy istnieją rządowe inicjatywy upowszechniające najlepsze praktyki, dotyczące raportowania CSR (benchmarki, platformy wymiany wiedzy)?,
- czy rząd/instytucje rządowe są zaangażowane w organizowanie konkursów, rankingów nagradzających najlepsze praktyki raportowania CSR?,

- czy na rządowych stronach internetowych są dostępne informacje nt. raportowania CSR?

Dla porównania elementów krajowej polityki rządowej w zakresie raportowania CSR z politykami innych krajów w tabeli 1 zestawiono inicjatywy podejmowane przez rządy, wybranych krajów UE. Dobór krajów do badań był celowy. Wybrano te kraje członkowskie, które mają uregulowania prawne dotyczące raportowania CSR. W trakcie badań analizie poddano regulacje prawne odnoszące się do tematyki sprawozdawczości CSR, publikacje tematycznie związane, broszury i informacje zamieszczone na rządowych stronach internetowych poszczególnych krajów. W tym miejscu należy podkreślić, że przedmiotem badań autorów były uregulowania prawne i inicjatywy podejmowane w wybranych krajach Unii Europejskiej (w tym krajowe), które odnosiły się do tematyki CSR w sposób kompleksowy, a nie do poszczególnych jej aspektów (wyniki przeprowadzonych badań odnoszą się do 2012 roku).

Na podstawie przeprowadzonej analizy autorzy zidentyfikowali cztery modele polityki rządowej wspierającej raportowanie CSR. Modele te zostały określone za pomocą dwóch zmiennych: *poziomu regulacji prawnych odnoszących się do raportowania CSR przedsiębiorstw* oraz *poziomu instrumentów wspierających raportowanie CSR przedsiębiorstw*. W przeprowadzonych przez autorów badaniach wstępnych [13] jednym z trzech elementów określających poziom regulacji prawnych w poszczególnych krajach był rodzaj przedsiębiorstw objętych obowiązkowym raportowaniem. Dalsze analizy w omawianym zakresie doprowadziły ostatecznie do przyjęcia następujących elementów wpływających na poziom regulacji prawnych: 1) obowiązek sprawozdawczy w zakresie CSR przewyższający wymagania Dyrektywy Modernizacyjnej UE, 2) obowiązkowa niezależna weryfikacja ujawnianych w raporcie danych, 3) obowiązek sporządzania raportu CSR zgodnie z wytycznymi międzynarodowego standardu. Poziom instrumentów polityki rządowej wspierającej raportowanie CSR został określony przez zidentyfikowane rządowe inicjatywy (ekonomiczne, edukacyjne i promocyjne) odnoszące się do raportowania CSR.

W ramach drugiego etapu badań analizie poddano raporty społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw wydane w Polsce w 2012 roku. Raporty te zostały pozyskane z międzynarodowej bazy danych corporateregister.com. Po wstępnej analizie zebranych raportów (N = 41) do dalszych badań zakwalifikowano jedynie 25 raportów. Założeniem badań była ocena stanu obecnego w ramach praktyki raportowania CSR przedsiębiorstw w Polsce, z tego też względu z badań wyłączono raporty środowiskowe, raporty zbiorcze – sektorowe oraz raporty z postępów we wdrażaniu inicjatywy Global Compact, zawierające jedynie ogólne stwierdzenia. Dla każdego z zakwalifikowanych do badań raportów określono: 1) jego rodzaj, 2) czy został on sporządzony zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi GRI, jeżeli tak, to jaki poziom aplikacji został wybrany, 3) czy dane zawarte w raporcie zostały poddane niezależnej weryfikacji, 4) czy firma, będąca autorem raportu, jest sygnatariuszem deklaracji Global Compact Organizacji Narodów Zjednoczonych.

4. Instrumenty polityki rządowej wspierającej sprawozdawczość CSR

W polskim systemie prawnym regulacją, która wyznacza zakres raportowania biznesowego, jest Ustawa o rachunkowości. Ustawa ta wymaga w przypadku spółek kapitałowych, spółek komandytowo-akcyjnych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych, aby kierownik jednostki sporządzał, wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym, sprawozdanie z działalności jednostki. Zgodnie z art. 49 tejże ustawy „sprawozdanie z działalności jednostki powinno również obejmować - o ile jest to istotne dla oceny sytuacji jednostki - wskaźniki finansowe i niefinansowe, łącznie z informacjami dotyczącymi zagadnień środowiska naturalnego i zatrudnienia, a także dodatkowe wyjaśnienia do kwot wykazanych w sprawozdaniu finansowym” [8]. Zapis ten jest następstwem transpozycji Dyrektywy Modernizacyjnej Unii Europejskiej (w szczególności art. 46) [9] do prawa krajowego [10]. Ustawa o rachunkowości, podobnie jak wspomniana Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, pozostawia jednostce swobodę w prezentacji informacji niefinansowych, co powoduje, że pomimo licznych zaleceń nie istnieją żadne ściśle określone wytyczne w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących tego sprawozdania [11].

W Polsce jednostką rządową, przejawiającą aktywność w tematyce CSR oraz związanego z tą koncepcją raportowania, jest Ministerstwo Gospodarki, Departament Innowacji i Przemysłu. Do zidentyfikowanych instrumentów edukacyjnych polityki rządowej w zakresie raportowania CSR możemy zaliczyć informacje zamieszczone na dedykowanej stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki www.csr.gov.pl, na której możemy znaleźć między innymi informacje nt. zagranicznych oraz krajowych inicjatyw i publikacji w zakresie raportowania CSR, np. dotyczące raportowania zintegrowanego czy ogłoszenia wyników konkursu „Raporty Społeczne”. Dodatkowo na stronach Ministerstwa Gospodarki zostały udostępnione dwie istotne w omawianym temacie publikacje. Pierwsza z nich to ekspertyza przygotowana na zlecenie ministerstwa pt. *Wytyczne w zakresie ujawniania danych pozafinansowych przedsiębiorstw z 2012 roku*. Druga to przewodnik dla przedsiębiorstw pt. *Raportowanie danych pozafinansowych z 2013 roku*.

Poza implementacją do krajowego systemu prawnego wytycznych Dyrektywy Modernizacyjnej UE nie ustanowiono w kraju dodatkowych regulacji prawnych w obszarze raportowania CSR przedsiębiorstw, które wykraczałyby poza jej wymagania. Dodatkowymi uregulowaniami prawnymi w obrębie raportowania CSR mogą się pochwalić takie kraje członkowskie UE, jak: Dania, Szwecja, Francja czy Holandia. W większości regulacje te korzystają z podejścia „przestrzegaj lub wyjaśnij” (ang. „comply or explain”), które oznacza, że jeżeli dane przedsiębiorstwo z jakichś względów nie realizuje założeń koncepcji CSR, musi w raporcie podać do wiadomości publicznej wyjaśnienie. Dla przykładu w Holandii

raportowanie kwestii CSR stało się obligatoryjne, na podstawie podejścia „comply or explain”, dla wszystkich spółek notowanych na giełdzie od 2008 roku. W Danii raportowanie CSR stało się obligatoryjne od 2009 roku dla wszystkich (1100) największych przedsiębiorstw, jak również dla spółek państwowych. W Szwecji istnieje obowiązek raportowania CSR od 2007 roku dla przedsiębiorstw państwowych (raporty tych przedsiębiorstw muszą być zgodne z międzynarodowymi wytycznymi Global Reporting Initiative) [12].

Porównując liczbę i różnorodność instrumentów polityki rządów wybranych państw UE z krajowymi rozwiązaniami (zob. tabela 1), można dojść do wniosku, iż rządowe inicjatywy wspierające raportowanie CSR są nieliczne i homogeniczne. Krajem, w którym wdrożono najwięcej dobrowolnych inicjatyw, jest Holandia. Własne standardy niezależnej weryfikacji raportów CSR opracowały dwa spośród badanych krajów (Szwecja i Holandia). Przykłady inicjatyw wpisujących się w kategorię instrumenty ekonomiczne nie zostały zidentyfikowane w żadnym z krajów wybranych do badań.

Godnym uwagi przykładem dobrowolnych rządowych inicjatyw w omawianym temacie jest holenderski *Transparency Benchmark* oraz duński *Global Compact Self Assessment Tool*. *Transparency Benchmark* jest corocznym badaniem zawartości i jakości raportów CSR holenderskich przedsiębiorstw [14]. Spółki uczestniczące w tej inicjatywie rywalizują o Kryształową Nagrodę (The Crystal Prize), główną nagrodę w obszarze raportowania CSR w Holandii. Uczestnicy zdobywają wiedzę w temacie ogólnie akceptowalnych kryteriów raportowania CSR, możliwych usprawnień oraz mają możliwość porównania swojego wyniku z innymi przedsiębiorstwami wewnątrz własnego sektora i poza nim. Przez *Transparency Benchmark* Ministerstwo Gospodarki ma zapewniony wgląd w sposób, w jaki największe holenderskie przedsiębiorstwa raportują o swoich działaniach CSR. Duński *Global Compact Self Assessment Tool* jest częścią szerszej inicjatywy o nazwie CSR Compass. Strona internetowa CSR Compass – <http://csrcompass.com> – powstała w wyniku współpracy duńskiego Ministerstwa Gospodarki (Ministry of Business and Growth) oraz Konfederacji Duńskiego Przemysłu (Confederation of Danish Industry). Wspomniane narzędzie pomaga w analizie mocnych i słabych stron w odniesieniu do dziesięciu zasad UN Global Compact w obszarze praw człowieka, standardów pracy, walki z korupcją i ochrony środowiska naturalnego. Narzędzie to dodatkowo umożliwia porównywanie wyników z innymi przedsiębiorstwami oraz wspomaga proces raportowania CSR.

Na podstawie przeprowadzonej analizy regulacji prawnych i inicjatyw wspierających sprawozdawczość CSR zidentyfikowano cztery modele polityki rządowej wspierającej raportowanie CSR. Przyjęto następującą charakterystykę poszczególnych modeli:

- *Model I* (niski poziom regulacji prawnych, niski poziom inicjatyw wspierających). W modelu tym zarówno poziom regulacji prawnych, jak i rządowych inicjatyw wspierających jest niski. Wymagania prawne, dotyczące raportowania danych CSR, wynikają z transpozycji Dyrektywy Modernizacyjnej UE (art. 46) do krajowego systemu

prawnego. Inicjatywy podejmowane przez rząd lub z jego udziałem mające na celu wspieranie rozwoju raportowania CSR są rzadko podejmowane.

- *Model II* (wysoki poziom regulacji prawnych, niski poziom inicjatyw wspierających). W modelu drugim poziom regulacji prawnych jest wysoki, a poziom inicjatyw wspierających raportowanie CSR jest niski. Model ten charakteryzuje się regulacjami prawnymi, wykraczającymi poza wymagania Dyrektywy Modernizacyjnej UE. Obowiązek sprawozdawczy wskazuje sposób lub międzynarodowe wytyczne, zgodnie z którymi należy opracować raport CSR. Ponadto w modelu drugim dane zawarte w raporcie powinny zostać poddane niezależnej weryfikacji. Inicjatywy podejmowane przez rząd lub z jego udziałem mające na celu wspieranie rozwoju raportowania CSR są podejmowane rzadko.
- *Model III* (niski poziom regulacji prawnych, wysoki poziom inicjatyw wspierających). W modelu tym poziom regulacji prawnych jest niski, natomiast poziom inicjatyw wspierających jest wysoki. Istniejące uregulowania prawne, dotyczące obowiązkowej sprawozdawczości CSR, nie wskazują sposobu lub międzynarodowych wytycznych, zgodnie z którymi raporty te powinny być opracowywane, oraz nie wprowadzają obowiązku niezależnej weryfikacji danych zawartych w tych raportach. W trzecim modelu możemy zidentyfikować wiele różnorodnych inicjatyw podejmowanych przez rząd lub przy jego współudziale ukierunkowanych na upowszechnianie, edukowanie i promocję tematyki raportowania CSR.
- *Model IV* (wysoki poziom regulacji prawnych i wysoki poziom inicjatyw wspierających). W modelu tym poziom regulacji prawnych i poziom inicjatyw wspierających raportowanie CSR jest wysoki. Model ten charakteryzuje się regulacjami prawnymi wykraczającymi poza wymagania Dyrektywy Modernizacyjnej UE. Regulacje prawne dedykowane raportowaniu CSR przedsiębiorstw w sposób szczegółowy wskazują sposób oraz elementy obowiązkowe ujawnień oraz międzynarodowe standardy, zgodnie z którymi raporty CSR powinny być opracowywane. Zewnętrzna weryfikacja danych zawartych w raportach jest wymagana. Rząd oraz instytucje rządowe są aktywne w podejmowaniu inicjatyw mających na celu informowanie, edukowanie oraz promocję zagadnień związanych z raportowaniem CSR przedsiębiorstw.

Przeprowadzona analiza pozwoliła zakwalifikować obecną krajową politykę rządową w obszarze sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju do pierwszego zidentyfikowanego modelu - niski poziom regulacji prawnych oraz niski poziom inicjatyw wspierających. Do modelu pierwszego zakwalifikowano również politykę rządową Wielkiej Brytanii. Politykę rządową, wpisującą się w charakterystykę modelu drugiego, reprezentują takie kraje, jak Szwecja, Francja i Dania.

Tabela 1

Elementy polityki rządowej w zakresie raportowania CSR w wybranych krajach Unii Europejskiej

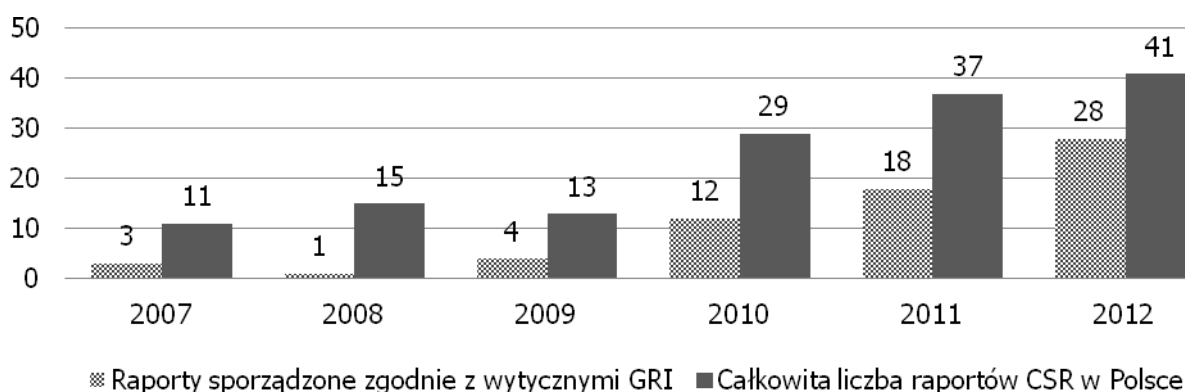
Elementy polityki rządowej w zakresie raportowania CSR	Wielka Brytania	Szwecja	Dania	Francja	Holandia	Polska
Instrumenty prawne, regulacyjne	Regulacje prawne zobowiązujące przedsiębiorstwa do raportowania CSR	Annual Accounts Act	Danish Financial Statement Act	Grenelle II Act article 225	Dutch Civil Code	Ustawa o Rachunkowości
	Obowiązek niezależnej weryfikacji raportu	X	X	X		
Instrumenty ekonomiczne	Wsparcie finansowe raportowania CSR					
	Wsparcie opracowywania raportów CSR (narzędzia, podręczniki, przewodniki, wytyczne, publikacje informacyjne)	Guidelines for external reporting by state-owned companies	CSR Compass; "Reporting on Corporate Social Responsibility – an Introduction for Supervisory and Executive Boards"		Guideline 400; Guide to Sustainability Reporting; Transparency Benchmark	Wytyczne w zakresie ujawniania danych poza finansowych przedsiębiorstw; Raportowanie danych poza finansowych. Przewodnik dla przedsiębiorstw
Instrumenty edukacyjne i promujące w zakresie raportowania CSR	Zachęcanie do korzystania z międzynarodowych standardów promujących raportowanie (przez odniesienie się do nich w politykach, strategiach, regulacjach)	GRI; OECD Guidelines for Multinational Enterprises	GRI; UN GC	GRI	GRI	
	Najlepsze praktyki/ platformy wymiany wiedzy, benchmarki				Transparency Benchmark	
	Krajowe standardy, normy związane z raportowaniem	RevR6 "Independent assurance of voluntary separate sustainability reports"			Standard COS 3410N "Assurance Engagements relating to Sustainability Reports"	
	Konkursy, rankingi raportów CSR				The Crystal Prize	
Informacje nt. raportowania CSR na stronach rządowych w wersji angielskojęzycznej	X		X			X

Źródło: opracowanie własne.

Model trzeci odpowiada polityce realizowanej w Holandii. Polityka żadnego z wybranych krajów nie wpisuje się w charakterystykę modelu czwartego. W tym miejscu należy zaznaczyć, że poziom instrumentów polityki rządowej oraz poziom regulacji prawnych w obrębie jednego modelu może być różny.

5. Praktyka raportowania CSR w Polsce

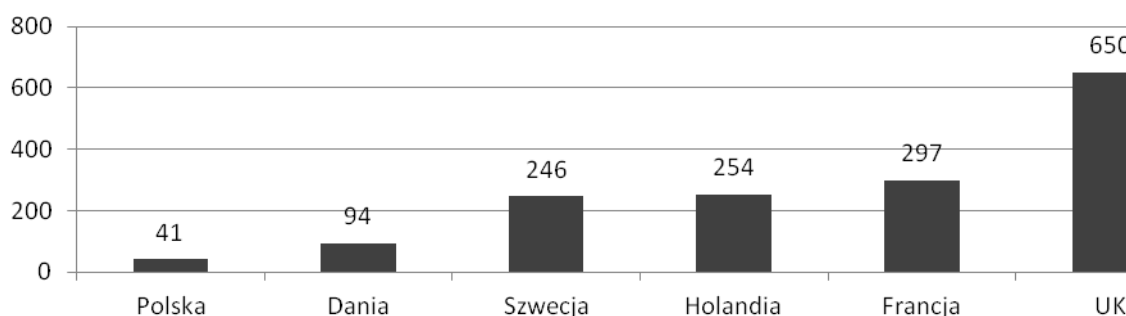
Ponad połowa przedsiębiorstw publikujących raporty CSR na świecie (51%) dołącza obecnie informacje odnośnie do odpowiedzialności biznesu do swoich rocznych raportów finansowych [15]. W Polsce zgodnie z trendem światowym również od kilku lat wzrasta liczba przedsiębiorstw ujawniających swoje dane w ramach CSR w postaci publikowanych raportów (rys. 1). W 2011 roku w Polsce opublikowano ponad trzy razy więcej tego rodzaju raportów niż w 2007 roku. W całkowitej liczbie publikowanych w kraju raportów można zauważyć zwiększenie udziału raportów sporządzanych zgodnie z wytycznymi GRI, co z pewnością wpływa na jakość danych ujawnianych przez przedsiębiorstwa w tych raportach. Zestawiając liczbę publikowanych raportów CSR w kraju z liczbą raportów publikowanych w innych krajach członkowskich UE, można zauważyć dystans, jaki dzieli nasz kraj od państw wybranych do analizy (rys.2).

Rys. 1. Liczba raportów CSR w Polsce w latach 2007-2012

Fig. 1. Number of CSR reports in Poland in 2007-2012

Źródło: opracowano na podstawie: „Raportowanie odpowiedzialnego biznesu 2013 Polsce”, CSRinfo, Warszawa 2013, www.csrinfo.com.pl

Rys. 2. Liczba raportów CSR opublikowanych w Polsce oraz w wybranych krajach członkowskich UE w 2012 roku

Fig. 2. Number of CSR reports published in Poland and selected EU countries in 2012

Źródło: opracowano na podstawie danych corporateregister.com

W przeprowadzonych badaniach analizie poddano 25 raportów CSR. Jeden z analizowanych raportów stanowił sprawozdanie zintegrowane z danych finansowych i pozafinansowych, dwa raporty stanowiły sprawozdania roczne z sekcją dedykowaną tematyce CSR, pozostałe 22 stanowiły odrębne raporty CSR. Wszystkie raporty w próbie zostały sporządzone przez duże przedsiębiorstwa (72% notowanych na giełdzie, 24% prywatnych, 4% państwowych). Dominujące branże w obszarze raportowania CSR to: przetwórstwo przemysłowe (w szczególności FMCG - produkty szybko zbywalne), sektor finansowy, branża wydobywcza i paliwowa. Aż 80% badanych raportów zostało opracowanych zgodnie z wytycznymi GRI, a jedynie 16% zostało poddanych niezależnej weryfikacji (tabela 2). Wszystkie raporty poddane zewnętrznemu audytowi zostały sporządzone zgodnie ze wspomnianymi wcześniej wytycznymi GRI. W badanej próbie najczęściej wybieranymi poziomami aplikacji GRI były poziomy B - 45% oraz C - 35% (poziom aplikacji informuje czytelnika o zakresie raportowanych wskaźników). Jedynie dwa przedsiębiorstwa raportowały zgodnie z najszerszym poziomem ujawnień A.

Tabela 2

Charakterystyka badanych raportów

Charakterystyka raportu	Raport sporządzony zgodnie z wytycznymi GRI	Niezależna weryfikacja raportu	Przedsiębiorstwo sygnatariuszem inicjatywy UN Global Compact
Udział % w próbie	80%	16%	48%

Źródło: opracowanie własne.

Nie wszystkie raportujące przedsiębiorstwa wyraźnie wskazywały w swoich raportach zakres ujawnień. Sygnatariusze inicjatywy Global Compact (zainicjowana przez Sekretarza Generalnego ONZ Kofi Annana, opiera się na 10 zasadach mających przyczynić się do zrównoważonego rozwoju, a do których przestrzegania zobowiązuje się firma przyłączająca się do tego programu) stanowili 48% wszystkich przedsiębiorstw, których raporty zostały poddane badaniu. W grupie przedsiębiorstw uczestniczących w programie Global Compact prawie wszystkie raporty zostały sporządzone zgodnie z wytycznymi GRI (92%).

Średnia długość badanych raportów wyniosła 85 stron. Większość badanych raportów była dostępna w formacie PDF i możliwa do pobrania ze strony internetowej podmiotu sporządzającego raport, jeden z poddanych analizie raportów był raportem w formie on-line.

6. Podsumowanie

W artykule analizie poddano stan obecny sprawozdawczości społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w Polsce. W pierwszej kolejności zidentyfikowano elementy polityki rządowej wspierającej rozwój tego rodzaju praktyk, a następnie scharakteryzowano obecną sytuację w zakresie raportowania CSR przedsiębiorstw w kraju. Uzyskane wyniki zestawiono z doświadczeniami wybranych krajów UE.

Obecnie jesteśmy świadkami globalnej tendencji do wzrostu zainteresowania rządów poszczególnych krajów, dotyczącego wprowadzania regulacji związanych ze sprawozdawczością zrównoważonego rozwoju. Krajowe wymagania prawne w obszarze raportowania danych CSR wynikają wprost z transpozycji Dyrektywy Modernizacyjnej UE (art. 46). Porównując liczbę i różnorodność instrumentów polityki rządów wybranych państw UE z krajowymi rozwiązaniami, można dojść do wniosku, iż rządowe inicjatyw wspierające raportowanie CSR są nieliczne i homogeniczne. W związku z tym krajowa polityka rządowa w omawianym obszarze została zaklasyfikowana przez autorów do modelu pierwszego, czyli do modelu, który charakteryzuje się niskim poziomem regulacji prawnych oraz niskim poziomem inicjatyw wspierających rozwój raportowania CSR. Liczba raportów publikowanych przez przedsiębiorstwa w Polsce wskazuje na dystans, jaki dzieli nasz kraj w porównaniu z innymi krajami członkowskimi UE. Raportowanie CSR w Polsce jest domeną dużych przedsiębiorstw, a w szczególności tych będących filiami dużych międzynarodowych koncernów. Niewiele z raportujących przedsiębiorstw decyduje poddać niezależnej weryfikacji dane ujawniane w raportach CSR. Pozytywnym i zauważalnym trendem jest rosnąca liczba raportów, która jest sporządzana zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi Global Reporting Initiative. Pomimo widocznego rozwoju praktyk raportowania CSR w naszym kraju, który zachodzi już od kilku lat, porównując tendencje rozwojowe w tym obszarze w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej, można zaryzykować stwierdzenie, iż konieczne są dalsza, ciągła edukacja, zwiększanie świadomości oraz wypracowanie konkretnych instrumentów wspierających rozwój sprawozdawczości przedsiębiorstw w ramach ich społecznej odpowiedzialności.

Bibliografia

1. KPMG, UNEP, GRI and Unit for Corporate Governance in Africa, 2013: Sustainability reporting policies worldwide – today's best practice, tomorrow's trends, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/carrots-and-sticks.pdf>; dostęp 04.04.2014.
2. GRI. *Sustainability Reporting Statistics 2010*, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-Reporting-Stats-2010.pdf>; dostęp 07.04.2014.
3. Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council of the European Union amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large companies and groups.
4. Davis G, Searcy C.: A review of Canadian corporate sustainable development reports, *Journal of Global Responsibility*, 1/2010, pp. 316-329.
5. KPMG, United Nations Environment Programme, Global Reporting Initiative, University of Stellenbosch (2010): Carrots and Sticks - Promoting transparency and sustainability. An update on trends in Voluntary and Mandatory Approaches to Sustainability Reporting, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Carrots-And-Sticks-Promoting-Transparency-And-Sustainability.pdf>; dostęp 04.04.2014.
6. Ioannou I., Serafeim G.: The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting. Working paper (2011), Harvard Business School, <http://hbswk.hbs.edu/item/6691.html>; dostęp 04.04.2014.
7. O'Rourke D.: Opportunities and Obstacles for Corporate Social Responsibility Reporting in Developing Countries, World Bank, 2014, <http://nature.berkeley.edu/orourke/PDF/CSR-Reporting.pdf>; dostęp 07.04.2014.
8. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości; Dz.U. z 1994 r., nr 121, poz. 591.
9. Dyrektywa 2003/51/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniająca dyrektywy 78/660/EWG, 83/349/EWG, 86/635/EWG i 91/674/EWG w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek, banków i innych instytucji finansowych oraz zakładów ubezpieczeń; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:32003L0051:PL:PDF>; dostęp 09.04.2014.
10. Hąbek P.: Analysis of the European Union Regulatory Requirements with Implications for Sustainability Reporting. *Annals of the University of Bucharest. Economic and Administrative Series*, vol. 7/2013, pp. 23-42.
11. Marcinkowska M.: Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstwa. Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2004.

12. Hąbek P., Wolniak R.: European Union Regulatory Requirements Relating to Sustainability Reporting. The case of Sweden. *Scientific Journals Maritime University of Szczecin*, 34 (106), 2013, pp. 40-47.
13. Hąbek P., Wolniak R.: Analysis of approaches to CSR reporting in selected European Union countries. *IJER* November – December 2013, v 4i6, pp. 79-95.
14. Wolniak R., Hąbek P.: CSR Reporting in France and the Netherlands. *Scientific Journals Maritime University of Szczecin*, 2013, 34(106), pp. 91-96.
15. 15. Raportowanie CSR – Ankieta KPMG. Edycja 2013, http://odpowiedzialnybiznes.pl/public/files/Raportowanie%20_CSR_Ankieta_KPMG_Edycja_2013.pdf; dostęp 01.04.

Abstract

The paper analyzes the current state of sustainability reporting companies in Poland. First there is an identification of elements of government policy to support the development of such practices and then characterized the current situation in the field of CSR reporting companies in the country. The results obtained with the experiences of selected EU countries. Today, we are witnessing a global trend in the growth of the national governments in the implementation of regulations related to the reporting of sustainable development. National legal requirements on data reporting CSR arise directly from the transposition of the EU Directive Modernization (Article 46). Comparing the quantity and variety of policy instruments, governments of selected countries of the EU with national solutions can come to the conclusion that government initiatives to support the reporting of CSR are few and homogeneous. Therefore, the national government policy in this area has been classified by the authors to model the first, or the model, which is characterized by a low level of regulation and low level initiatives to support the development of CSR reporting.